

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

KONDOROSY SZABOLCS

„AZ ÁGYÚ GOJÓBIS AZ TSIZMÁM TALPÁT EL VITTE”

Huszárlevél az első koalíciós háborúból (1795)

A hadtörténelem becses forrásai közé tartoznak a katonalevelek, hiszen a hadiesemények pillanatában, hevületében született írások mentesek minden utólagos átértékeléstől, annál inkább, minél kisebb rangban lévő katona tollából születtek. Másik, talán még fontosabb értékük, hogy az egyszerű katona szemével láttatják az eseményeket, olyan szemszögből, mely a vezetők előtt részben vagy teljesen ismeretlen, s így megőrkítésre alig kerül, s a mindennapos élet számos apró részletével teszik teljesebbé, élőbbé a hadviselésről megrajzolt képünket. Mindezekben igen hasonlóak a naplókhoz, de az otthon élőkhöz való szólásuk miatt olyan egyedi elemet is mutatnak, mely egy naplóba nem vagy nem így kerülne bele.

A XX. század katonai levelei még viszonylag nagy számban őrződhetnek családi iratok közt, s nyilvánosságra kerülésük, közreadásuk joggal várható. A XIX. század, különösen az 1848–49-es szabadságharc fennmaradt ilyen emlékei már túlnyomórészt levéltárakba kerültek vagy közzétették őket, s csak nagyon kevésnek lappangása tételezhető fel. A XVIII. századra nézve pedig egyedülállónak számít ilyen dokumentum felbukkanása. E korból egyszerű közkatona levele csak kivételesen vészelhetett át a századokat, mivel családjaik mindennapi életében nem volt olyan hely és mód, mely az ilyen irat megőrződését sok emberöltőn át biztosíthatta volna. Emellett szól az is, hogy az egyetlen általam ismert egykorú levél szövege egyidejű közlésnek köszönheti túlélését: 1793-ban jelent meg a *Magyar Hírmondóban*.¹ Valószínűleg egy levél értéke akkor sem volt több, mint hogy hírt adjon, s későbbi nemzedékek nem becsülték ősiségéért. Különleges forrás ezért a madarasi városi tanács 1795. évi tanácsgyűlési jegyzőkönyvében idézett alakban most fellelt levél.² Voltaképp eredeti példány ebben az esetben sem maradt fenn (valószínűleg), hanem csak jegyzőkönyvi másolata, a megőrződésnek e formája ugyanakkor szintén egyedülálló. Azt, hogy a tanács 1795. december 23-i ülésén Boján János huszár teljes levelének beiktatása mellett döntött, az váltotta ki, hogy ő a levélben otthoni javairól rendelkezett, s apja is afféle végrendeletként vitte a tanácsgyűlés elé.

A levél beiktatásakor Bojánt a Vorumzer Regiment katonájaként említik. A Vorumzer név Wurmser-rel azonosítható, a korabeli, magyarosított névhasználatot bizonyítja egy több vallást felölelő (!) litániáskönyv címe is, melyet Szentés József főhadnagy írt, s 1794-ben,

¹ Újra közölte: *Vasárnapi Újság*, 1859. január 9., 2. sz.: Egy magyar huszár levele 1793. évből címmel, mely nem teljes levél.

² Ma Kunmadaras. A levélre más kutatások közepette találtam rá.

Mannheimban adták ki, saját ezrede, a Wurmser-huszárezred akkori állomáshelyén.³ A módosított névalak általános elterjedésére mutat egy negyedszázaddal későbbi hadtörténeti munka, mely következetesen a Vorumser változatot használja.⁴

A Wurmser huszárezred 3. őrnagy i osztályát, melyben Boján János szolgált („3. Major Divisio, 2. Escadromban”), 1790-ben vezényelték az Osztrák Németalföldre. Ez két svadronból állt és 592 főt számlált.⁵ Az alakulat negyedét, 154 főt 1787-ben, az osztrák–török háború kezdetén a Nagykun Kerületben toborozták. Ebből 20 főt Madaras városából (Kunmadaras) állítottak katonának.⁶ Bizonyosan közöttük volt a levélíró is, aki 1764. július 5-én született ott,⁷ tehát 1795-ben 23 esztendő volt. A város 1790-ben a Graeven huszárezredbe adott 6 katonát.⁸ A következő, 1793–1799 közti toborzási időszakban a Jászkunság 1844 újoncot állított ki, s nyilván ekkor töltötték fel újra a Wurmser huszárezredet is,⁹ ám 1793-ban Boján már 29 éves volt, ilyen kései bevétele katonának valószínűtlen. Viszont ekkor kerülhetett a huszárok közé Boján levelében említett földije, Bertzi György, mivel ő 1772. október 30-án született Madarason,¹⁰ s az 1787-es toborzáskor még csak 15 éves volt. A másik megemlített huszár, Balás János nem szerepel a madarasi születési anyakönyvekben, de abból hogy Tunyogi Jánosnak, a város főbírójának szól felőle az üzenet, a városba betelepült legényre kell gondolnunk.

A hadműveletek

Az első koalíciós háború északi hadszíntere 1795 őszén a Rajna mente volt. „Az északi harcztéren ugyanis Jourdan szeptember elején kezdte volt meg a támadást: Düsseldorfnál átkelt a Rajnán, s egészen a Majnáig nyomult előre, hogy a balparton ostromolt Mainzot a jobboldalról is bekerítse. Clerfayt azonban az északi sereggel Höchst mellett döntő győ-

³ *Szentes József*: Romái katolikusok, reformátusok, lutheránusok, óhitűek, ariánusok, menonisták, törökök és zsidók számára készült litánia Gróf Vorumzer szabad lovas seregének fő hadnagya Szent-Josef által, Zandhofen nevezetű falu téli kvártélyán a Rénus partyán... Manheim, 1794. Sandhofen Mannheimmel északról határos település volt.

⁴ *Nagy Pál*: Vitézvári Báró Simonyi József herceg Hessen Homburg Magyar Lovas Regement' hires Ezredes Kapitányának példás élete leírása. Pest, 1819. 10. o. skk.

⁵ *Réfi Attila*: A császári-királyi huszárság az 1792–1793. évi hadjáratokban. In: *Háda Béla – Ligeti Dávid Ádám – Majoros István – Maruzsa Zoltán – Merényi Krisztina – Petneházi Margit* (szerk.): *Eszmék, forradalmak, háborúk. Vadász Sándor 80 éves*. Budapest, 2010. (A továbbiakban: *Réfi* 2010.) 506. o.

⁶ *Bagi Gábor*: Katonáskodás, katonai szolgálat a magyarországi jászkornál a XIII–XIX. században. *Tisicum*, 8. (1993) (A továbbiakban: *Bagi* 1993.) 260. o.

⁷ Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban: MOL) X szekció. Kunmadarasi református egyház anyakönyve, 1764. Megjegyzendő, hogy az apát János születésekor Léhi Gergely néven jegyezték föl. Azonban az 1760–70-es években a gyerekek születésénél e család fő vezetéknevét ingadozva hol Léhi (1764, 1772), hol Bohán (1769, 1770), hol Boján Léhi (1774, 1776, 1778) alakban írták az anyakönyvekbe, sőt, halálakor Léhi Boján Gergelynek nevezik (1815). A kettős vezetéknev okozta azonosítási bizonytalanságot vele együtt bejegyeztet felesége, György Katalin neve oldja föl. A levélíró huszár a Boján alakot használja, s ezt követjük mi is.

⁸ *Bagi* 1993. 260. o.

⁹ Uo. 258. o.

¹⁰ MOL X szekció. Kunmadarasi református egyház anyakönyve, 1772.

zelmet aratott (október 12) és Jourdan egészen Düsseldorfig visszaűzte; aztán 36 000 emberrel kirohant Mainzból, az ostromló sereget szétverte, sánczait és ágyúit elfoglalta.”¹¹ Mannheim még szeptemberben a franciák kézre került, ám a Rajnát átlépő csapataikat szeptember 24-én sikerült megállítani (Handschuhsheim), majd október 18-án az odaérkező felső rajnai osztrák csapatok Wurmser vezénylete alatt Neckeraunál állásukból kivetették őket, s Mannheimet ostrom alá vették.¹² Erre az ütközetre utalhat Pilch is, aki szerint „a magyar csapatokra nézve az 1795. év rajnamenti hadjáratának legnevezetesebb eseménye a Mannheimnél lefolyt csata volt, amelyben az északi hadszíntéren lévő magyar katonaság majdnem kivétel nélkül részt vett ... a Wurmser-huszárezred a sáncok bevételénél... tűnt ki.”¹³ Eközben az alsó rajnai osztrák csapatok október 29-ére felmentették Mainzot, aminek következtében a Rajna bal partján Pichegru dél felé visszahúzódott, s a Pfrimm folyó vonalának védelmét vette föl. A franciákat követő Clerfayt seregét ekkor már a Rajnán átkelő, Wurmser alárendeltségébe tartozó Latour csapatai is erősítették, köztük 40 svadrony huszár. November 10-én este a francia balszárnyon kezdődött meg az osztrák támadás: Watersleben tábornok Kirchheimbolandentől Göllheim felé szorította vissza a franciákat, Kray tábornok tartotta a jobbszárnyukat, míg Clerfayt középen összpontosította erejét a támadásra. Desaix tábornok nem tudta tartani a hosszú szakaszt, visszavonult, mire Pichegru Frankenthalig húzta vissza a francia állásokat.¹⁴ November 12–14-én Frankenthalnál folyt döntő ütközet, melynek eredményeként a franciák meghátráltak s az osztrák csapatok Mannheim ostromgyűrűjét nyugatról bezárták. A város francia őrsége november 22-én adta meg magát.

Az őszi hadműveletek során Wurmser huszárok bevetéséről Neckeraunál (október 18.), Mainznál (felmentése: október 29.), a Pfrimm folyónál (november 10.), Frankenthalnál (november 12–14.), Mannheim ostrománál, a sáncok bevételénél (a város bevétele: november 22.), később Kaiserslauternnél (december 10–13.) és Schwegenheimnél tudunk.¹⁵

„A francia 18^k Octobertől fogva meg sem álhat előttünk” – a levél büszke mondata a Wurmser huszároknak, de legalábbis azon alakulatának, melyben Boján János is harcolt, a neckeraui csatában viselt szerepén túl az azt követő sikeres hadivállalkozásairól is tanúskodik. Könnyen meglehet, hogy Bojánék is ott voltak november 1-jén Latour parancsára Dévay Pál altábornagy vezetésével a Mannheim kapujáig vezető út ellenőrzésének megszerzésére indult „székely gyalogosokkal, ötven gránátos önkéntessel s egy szakasz Wurmser-huszárral; e csapatot tartalékul követte a Benyovszky-gránátosok többi osztága, még három szakasz Wurmser-huszár s két lovassági ágyú.”¹⁶ Bizonyos, hogy Wurmser

¹¹ *Fest Aladár*: Báró Dévay Pál altábornagy 1735–1800. Budapest, 1915. (A továbbiakban: *Fest* 1915.) 258. o.

¹² *Fest* 1915. 252–254. o.

¹³ *Pilch Jenő* (szerk.): A magyar katona: vitézségünk ezer éve II. k. Budapest, 1933. (A továbbiakban: *Pilch* 1933.) 127. o.

¹⁴ *Rickard, J.*: Combat of the Pfrimm, 10 November 1795, http://www.historyofwar.org/articles/combat_pfrimm.html (Az utolsó letöltés időpontja: 2009. február 11.)

¹⁵ *Pilch* 1933. 127–128. o.

¹⁶ *Fest* 1915. 256. o.

huszárok Mainz ostrománál és bevételénél is jelen voltak,¹⁷ ami csak a két esemény egybeesése alapján is azt jelenti, hogy az alakulat (legalább) két részre osztva (véltetően svadrononként) külön vezénylet alatt tevékenykedett.¹⁸

A levélbeni november 10–12-e közti hadi események Mainz felmentése és Mannheim bevétele közé esnek, tehát a Pfrimmnél és Frankenthalnál lefolyt csatákkal azonosíthatók. A Neckeraunál harcoló, s utána valószínűleg Mannheim ostromában résztvevő Boján és társai a Latour vezette csapattal kelhettek át a Rajnán és csatlakoztak Clerfaythoz.

Boján Jánost három egymást követő napon, november 10-én, 11-én és 12-én is golyó találta. 10-én Balás János nevű földijét vágta le, 12-én pedig Bertzi György pajtását érte halálos lövés. Ezek szerint e három napban igen öldöklő csatában vettek részt a Wurmser huszárok, hisz csak a madarasiak közül hárman kaptak halálos vagy harcképtelenné tévő sebesülést. Ez azt is jelenti, hogy a hadikrónikákban elkülönülő pfrimmi és frankenthali csaták a katonaság szemszögéből egybeolvadtak. Figyelemre méltó az is, hogy november 12-én Bojánt este 5, Bertzi Györgyöt este 6 órakor érte lövés, mivel ezen a napon a nap 16 óra 12 perckor nyugodott, a tengerészeti szürkület vége (amikor a földi tárgyak körvonalai jó időben még kivehetők) 17 óra 22 perckor állt be, 17 óra 57 perc pedig a csillagászati szürkület végét jelentette, azaz ekkor már teljes éjszakai sötétség uralkodott.¹⁹ Ebből kitűnik, hogy Boján János sebesülésekor is már erőteljesen alkonyodott, Bertzi Györgyöt pedig éjszakai sötétségben találta el a halálos golyó. (Ezt lényegileg nem befolyásolja, hogy a levélben megírt 5 és 6 óra nem perc szerint értendő.) Az éjszakába nyúló csata szintén a küzdelem elszántságát mutatja. S talán nem véletlen az sem, hogy e két huszár alkonyattájt sebesült meg, mivel a látási viszonyok ekkor a lovas számára rosszabbak, fentről nézve a gyalogosok alakja összeolvad környezetükkel, míg a lovas a lövészek számára nyílt terepen még jól kirajzolódó célpont.

Az elesett Bertzi György temetésének helyéül a levél Pobnikajm helységet nevezi meg. Ez nyilvánvalóan a német nyelvterületen jellemző, s ezen a tájékon gyakori 'heim' végű településnevet takar. Figyelembe kell venni, hogy Boján János németül feltehetően nem beszélt, a helységnevet nem értelme, hanem hangzása alapján jegyezte meg, valószínűleg „magyarosított” alakban. Azonkívül a temetés és a levélírás között 18 nap telt el, ami a névalak további romlásához vezethetett. Végül az eredeti, kézírásos levél jegyző általi átmásolásával is torzulhatott az ismeretlen név. A november 12-ével kezdődő frankenthali ütközet helyszínéhez mérten Obrigheim vagy Bobenheim (esetleg Bobenheim am Berg) tűnnek lehetséges megoldásnak, tekintve azt, hogy a Pfrimmen túl, de a francia vonalak (Bad Dürkheim–Lambsheim–Eppstein–Studernheim–Edigheim²⁰) és Frankenthal előtt fekvő településekről van szó.

¹⁷ Zachar József: „A legvitézesebb huszár”. Simonyi óbester pályaképe. A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1999. 186. o.; *Pilch* 1933. 128. o.

¹⁸ A huszárezredek és osztályaik szétagolása az 1792–93-as hadjáratban is jellemző volt: *Réfi* 2010. 508. o.

¹⁹ Ezt 2011. november 12-én magam is ellenőriztem, 17 órakor már csak az ég felé nézve látszottak körvonalak, tehát nyílt mezőn lehetett alakokat kivenni, s jóval 18 óra előtt teljesen tűnt a sötétség. Természetesen mindezen adatok a nap deleléséhez igazított (ma: téli) időszámítás szerint értendők, mely akkor használatos volt.

²⁰ Rickard, J.: Combat of Frankenthal, 13–14 November 1795. http://www.historyofwar.org/articles/combat_frankenthal.htm (Az utolsó letöltés időpontja: 2009. február 11.)

Megsebesülését és kórházba kerülését követően Boján csak környezetének híradásai alapján tájékozódhat, s ennek tulajdonítható az a túlzó értesülés, miszerint a franciát „most bé hajtottuk egész a’ maga Országába,” ám több hadisiker (így Kaiserslautern) még csak azután következik. Ennek előszeleként „nagy mars vagy rajtunk”, mely feltehetően a decemberben még folyó hadműveletekre összpontosította a sereget. Számszerűen nem ellenőrizhető, de az addigi sikeres hadműveleteket jól jellemzi, hogy „többet, mint 1000. ágyút tölle [a franciáktól] el vettünk, és egész Cassajat, és Magazinait, és municziós szekereinek száma nints”. Végeredményként azonban a szembenálló csapatok állásai maradtak a Rajna mentén, amelyet 1796. január 1-én kötött öthavi fegyverszünet rögzített.²¹

A huszár portréja

Egy levél mindig arckép is, nagy veszteség volna tárgyi adataik számbavétele mellett nem látni meg ezt is. Boján János bátorsága, lelkesedése átüt a sorokon, melyről nyilvánvaló tanúságot tesz a levél. Sebesüléséről szólva visszafogott, fegyelmezett. A bajtársiaság szép példája a haldokló pajtás melletti virrasztás, majd temetéséről való személyes gondoskodás, melyet még inkább kiemel az a tény, hogy saját súlyos, friss golyósebt viselve teszi ezt. Elképzelhető, hogy a helyi parasztokat gyakorta bevonták a halott katonák eltemetésébe. Itt azonban az erről való személyes intézkedés és jelenlét az, amely szembeötlik, – s melyről nem esik, s valószínűleg nincs is szó Balás János esetében, akiről szűkszavúan, az elvárható beszámolás kötelességével emlékezik meg. Nem véletlen az sem, hogy megadja Bertzi György temetésének helyét, mellyel a család kimondatlan vágyát teljesíti, hogy halottjának legalább nyugvóhelyét tudhassa. A levél egyik fő mondanivalója a halott órájának megmentése, ami egyben ismeretlen korabeli gyakorlatot fed fel: a halállal elhagyottá váló javak lefoglalását az ispotály javára. Az egyenes jellem mellett a felelősségérzet is megmutatkozik ebben, s ezen túl az otthoni javakról való rendelkezésben. Az emlegetett zsebóra, melyet bizonyosan katonáskodása alatt szerzett Bertzi György vásárlás útján vagy zsákmányként, fontos adalék a huszárok ingóságai leltárának megrajzolásához. A „frantzia bankó czédula” hazaküldése a katonai győzelmeket követő diadalmenetek ősi elemét idézi, a megszerzett zászlók, fegyverek avagy foglyok hazai felvonultatását, mely igazolja és dicsőbbé is teszi a győzelem tényét, s emellett érdekességül szolgál.

Végül a levél megszületése annak a korántsem kézenfekvő ténynek köszönhető, hogy Boján János írástudó volt – s ez még a Ratio Educationis érdemén kívüli, azt megelőző oktatás gyümölcse volt. Értékelni kell a levélben a sebesült kézzel való írás nagy teljesítményét is.

Boján János „Obschitos Katona” 1803. november 23-án tartotta esküvőjét Madarason Ványai Kis Katalinnal.²² Ezekben az években, a második koalíciós háború végeztével (1802), illetve katonaeveik kiteltével a városban más obsitos katonák is megnősültek.

²¹ *Bánlaky József*: A magyar nemzet hadtörténelme. XX. k. A francia háborúk 1792–1815. Budapest, 1941. 51. o.

²² Kunmadarasi református egyház esketési anyakönyve, 1803. Itt már Léhi Boján János néven említik.

A hazatért katonák történeteik és alakjuk révén idővel mint egy-egy szál szövődtek bele előbb a helyi közösség legendáriumába, majd általánosított vonásaikkal a közös nemzeti emlékezetbe, megőrződve népmesék, népdalok, s az irodalom világában, megteremtve és táplálva azok katonáinak, huszárainak alkatát.

FORRÁSKÖZLÉS

A madarasi városi tanácsgyűlési jegyzőkönyve 1795. december 23-án, 63. szám²³

Boján Gergelly, Ts Vorumzer Regementbéli köz katona Boján János fíjának, tegnapi napon, az Armadától érkezett, 's kezéhez vett levelét bé adván, annak elsőbben is ezen Gyűlésben lett fel olvastatását, annakutána pedig, minthogy ezen Levelében utolsó akarattyát, 's rendelését is meg tenni láttatik kevés vagyonyairól, szóról szóra való inprotocolltatását kéri.

Az bé adott levélre a psenta [?] fel vétetvén, az jelentőnek kívánságára, úgy magának, 's succesorainak jövődöbéli bátorságokra, szóról szóra bé íratni rendeltetik, mely is így következik:

Édes Atyám Úr Boján Gergej!

Mostani alkalmatossággal időm lévén kívántam tudósítani Kigyelmedet édes Atyám Ur állapotom felől, már most hálá légyen az Istennek állapotom, 's egészségem jól szolgál, mellyhez hasonlót Kigyelmeteknek is, mint édes Szüleimnek kívánok; hanem mostani novembernek 10^é napján, szerentsém jól szolgált, mert két golyóbis az mejjemen lévő két gombot egymás után bé ütött, az semmi kárt bennem nem tett, 11^{dikhsn} pedig az ágyú gojóbis az tsizmám talpát el vitte, hanem az is hálá légyen az Istennek semmi kárt nem tett, hanem ismét 12^{dikhsz} estve 5. órakor, egy kis gojóbis az jobb karomat alól meg ütötte, hanem az sem tett nagy kárt, mert beléje nem ment, hanem hogy nagyon meg ütötte, hogy az kezemet ki kellett vágni, és az óltától fogva a' kezemmel nem foghatam, és véle ispotályba voltam 15. napokig, már most hálá légyen az Istennek annyi erőm vagyon, hogy ezen Levelemet meg írhattam; Mivelhogy Bertzi György pajtásom meg hólt jelenlétemben, tehát az óráját magamhoz vettem 's meg tartottam, tehát nem akarom én azt bé húnyt szemmel nézni, hanem hogy egyéb mód nintsen az Annya Asszonyinak kezéhez való szolgáltatásban, én azt magamnál meg tartottam, melyért, kérem szeretettel édes atyám Uramat, hogy én azt nem kívánom, hogy az magájéból, hanem az enyimből adjon, Bertzi Jánosnének 15. forintot, és azt is köszönnye az én emberségemnek. Azt ne gondolja édes Atyám Ur, hogy én éppen ara szorultam volna, mert hálá Istennek énnékem egy-két forintotskám mindenkor vagyon, mert az a jószág máskeppen a Kapitány kezébe ment volna, és Ispotályra adták volna, mint más szegény legényekét, és semmit sem kapott volna, és már most azt is akarnám tudni, hogy az én jószágomban nem háborgattyák é édes Atyám Uramat, és ha valami baja volna eránta tehát írja meg, és azután meg fogom írni, hogy mi tévő légyen véle, mert én akarom, hogy az Atyámnál maradjon hóltom után is, és birja békességgel, és már most ezen mostani szerentsém, és szerentsétlenségem felől kívántam tudósítani édes Atyám Uramat, és e mellett először köszöntöm édes Atyám Uramat, és az testvéreimet, kik életbenn vagynak, és mind azokat valakik róllam emlékezettel vagynak, az Ur Isten óltalmába ajánlom mind azokat. hanem már most egy kevés újságokkal is bővílködhetem, mert a francia 18^é Octobertől fogva meg sem álhat előttünk, és már most bé hajtottuk egész a' maga Országába, és az óltától fogva többet, mint 1000. ágyút tölle el vettünk, és egész Cassajat, és Magazinyait, és municzios szekereinek száma nints, ezen újsággal kívántam kedveskedni Kigyelmeteknek, és

²³ MOL 21 413. sz. mikrofilm, Protocollum XII^{um} Actorum Senatorialium ab Ao. 1794 u sg 796, 1795/63, 189–190. p.

ezeknek utánna köszöntöm Tunyogi János Uramat is, hogy a' Balás Jánost többé ne várja, mert 10^k novemberben le vagadalták, és hasonlóképpen Bertzi Jánosné Asszonyomat is, mert azon 12^k 9^{ber} mellyen én rajtam az szerentsétlenség esett, Bertzi György kedves pajtásomat is estve 6. óraker két gojóbíts treffelte, és ezen este 9. óraker meg is hólt és tiz óraker magam is jelen vóltam, és parasztok által el temettettem Pobnikajm nevű Helységben, és ezen Levelem pedig nem tréfa, hanem a' mint írtam, úgy vagyon. Ezek után maradok édes Atyám Uramnak Boján Gergelynek, engedelmes fija Boján János 1^a Decemr. 1795. és ezen Levelemnek mentül elébb választát várom, hogy tudósítson édes Atyám állapotya felől, és pedig Levelekkel sijessenek, mert most is már tsak úgy vagyunk itt, hogy megint nagy Mars vagyon rajtunk, mert az tavasszal is a' melly Levelet édes Atyám Ur, az is hejben nem talált, hanem még is útol ért, kezemhez vettem, és már most ha Levelet küld édes Atyám Ur, tehát titulálja Spajerba, mert most ottan vagyon az regimentünk, 3 Major Divisio 2. Escadromban. Mostanában egyébbel nem kedveskedhetek György István Bátyám Uramnak, hanem ihol egy Frantzia Bankó Czédulát küldök. Magam kezem írása.

SZÓJEGYZÉK

major divisio	őrnagyi osztály
escadrom	svadron(y), lovasszárad (escadron, fr.)
inprotocolláltat	jegyzőkönyvbe vétet
magazin	raktár, készlet (magasin, fr.)
Spajer	Speyer
successor	örökös
Ts	tekintetes
treffel	eltalál
titulál	címez

Zrínyi-Vár emlékezete

Szerkesztette:
Hausner Gábor és Padányi József

Argumentum